วารสารวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อ่านวรรณกรรมไทยพากษ์จีนในสังคมไทยยุคพัฒนา[1]

Reading Sinophone Thai literature in the context of Thailand's "era of development"

กรพนัช ตั้งเขื่อนขันธ์
Ph.D. (Chinese studies), อาจารย์
ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สรพงษ์ ลัดสวน
นักศึกษาปริญญาโท
สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Journal of Humannities and Social Sciences

[1] บทความนี้ปรับปรุงจากการนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ "เพื่อก้าวข้ามสะพานที่พาดข้าม จะเก็บเกี่ยวข้าวงามในทุ่งใหม่": ประวัติวรรณกรรมไทยร่วมสมัยในมุมมองร่วมสมัย วันที่ 12 กันยายน 2557 ณ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

This article presented the overview of contemporary Thai literature on ethnic Chinese written in the Chinese language, defined as "Sinophone Thai literature". Sinophone Thai literature, once an offshoot of modern Chinese literature in the May Fourth era, became engaged in a trend of localization in the postwar decades, and began to establish its position in the Thai literary circles. Through reading selected Sinophone Thai literary works including *Fengyu Yaohuali, Lou xiang, Chak mei thueng phlupphlueng* and *Hua Jie,* this study explored Thailand's so-called "era of development" largely influenced by the United States during the Cold War in order to describe the relationship between texts and their context. The findings showed that Sinophone Thai literature was a critical response to the Thai state's development policies, which exacerbated social and economic inequality, especially in a densely populated city like Bangkok. Under the prosperity of the Thai capital lay the hidden corner of the life of the Chinese who had been marginalized as the urban poor. This reflected realism in Thai literature, a popular genre of progressive writings in the postwar decades.

Keywords : Sinophone Thai litterature, development policies, Thai society, Chinese communities, inequality

บ ท ค ั ด ย ่ อ

บทความนี้นำเสนอภาพรวมของวรรณกรรมเกี่ยวกับคนจีนในไทยที่เขียนเป็นภาษาจีนในฐานะวรรณกรรมร่วมสมัย โดยใช้คำว่า "วรรณกรรมไทยพากษ์จีน" วรรณกรรมไทยพากษ์จีนกำเนิดภายใต้สายธารวรรณกรรมสี่พฤษภา ซึ่งเป็นวรรณกรรมสัจจนิยมแนวก้าวหน้าจนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาจึงคลี่คลายและมีที่ทางในวงวรรณกรรมไทย ในบทความนี้ มีการวิเคราะห์วรรณกรรมไทยพากษ์จีนคัดสรรสี่เรื่อง คือ เยาวราชในพายุฝน ซอยเถื่อน จากเหมยถึงพลับพลึงและถนนโลกีย์ เพื่ออภิปรายให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับบริบทการศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านงานวรรณกรรม โดยทดลองอ่านวรรณกรรมไทยพากษ์จีนในบริบทสังคมไทยในยุคสมัยสงครามเย็นภายใต้นโยบายการพัฒนาที่ได้รับอิทธิพลมาจากสหรัฐอเมริกา บทความนี้มองว่าตัวบทวรรณกรรมไทยพากษ์จีนเป็นการวิพากษ์ทิศทางการพัฒนาที่ก่อปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาเมืองใหญ่เช่นกรุงเทพฯ แม้งานเหล่านี้จะฉายให้เห็นภาพความเจริญรุ่งเรืองของกรุงเทพฯ แต่ภายใต้ความรุ่งเรืองดังกล่าวก็แฝงไปด้วยชีวิตของคนยากจนมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "คนจีนขายขอบ" ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะของวรรณกรรมแบบสัจจนิยมที่เฟื่องฟูหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

คำสำคัญ : วรรณกรรมไทยพากษ์จีน, นโยบายการพัฒนา, สังคมไทย, ชุมชนจีน, ความเหลื่อมล้ำ

บทนำ

วรรณกรรมไทยร่วมสมัยเป็นงานเขียนที่มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ในขณะเดียวกันยังเป็นกลุ่มข้อมูลสำคัญที่นักวิชาการเลือกมาศึกษาค้นคว้า (นัทธนัย ประสานนามและธีระ รุ่งธีระ, 2557 : 1) ทั้งนี้เนื้อเรื่องในวรรณกรรมต่างนำเสนอทรรศนะและความเข้าใจในแง่มุมต่างๆ ของสังคมที่ผู้เขียนมีปฏิสัมพันธ์อยู่ นักวิชาการจะใช้ตัวบทเป็นวัตถุดิบในการศึกษาวิเคราะห์ด้วยแนวทางวิจัยที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเพื่อเข้าถึงความหมายและคุณค่าของตัวบทวรรณกรรม การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับศิลปะแขนงอื่นๆ การศึกษาด้วยวิธีสหวิทยาการ เป็นต้น กล่าวได้ว่า วรรณกรรมยังมีความสำคัญในฐานะของการเป็นผลผลิตทางสังคมและวัฒนธรรม (นัทธนัย ประสานนามและธีระ รุ่งธีระ, 2557 : 2-3) ตัวบทในวรรณกรรมจึงแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมหนึ่งๆ ที่สามารถ "อ่าน" ได้หลายระดับและหลายมุมมอง

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย อาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมไทยร่วมสมัยเป็นแหล่งเสริมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ซึ่งสามารถนำเสนอมุมมองใหม่ๆ ตลอดจนการสร้างความหมายใหม่ เนื่องจากตัวบทในงานวรรณกรรมเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีที่สะท้อนให้เห็นภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การศึกษาเกี่ยวกับคนจีนในไทยมีการใช้วรรณกรรมเกี่ยวกับคนจีนในไทยมาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ ซึ่งมีอยู่หลายเรื่อง เช่น จดหมายจากเมืองไทย อยู่กับก๋ง และลอดลายมังกร งานเขียนเหล่านี้กลายเป็นวรรณกรรมที่ถูกนำมาอ่านและวิเคราะห์อยู่เสมอ[2] คุชแมน (Cushman, 1989) ได้ชี้ให้เห็นว่า วิธีการหนึ่งท่ามกลางมรรควิธีที่หลากหลายในการศึกษาสังคมจีนในไทยนั้นสามารถศึกษาผ่านบรรดางานวรรณกรรมทั้งภาษาไทยและภาษาจีน อย่างไรก็ตาม พื้นที่การศึกษาทาง

[2] ดูเพิ่มเติมงานศึกษาวรรณกรรมเกี่ยวกับคนจีนในไทยได้ในบทที่สอง ในส่วนของงานวิจัยกลุ่มปริวรรตกรรม (นัทธนัย ประสานนาม และธีระ รุ่งธีระ, 2557)

วรรณกรรมเกี่ยวกับคนจีนในไทยที่เป็นภาษาจีนกลับได้รับความนิยมอยู่น้อยมาก ตัวบทของงานวรรณกรรมเหล่านี้ยังใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งๆ ที่เนื้อหาของวรรณกรรมแนวนี้มีความสัมพันธ์กับบริบทสังคมไทยอย่างแนบแน่น รวมทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความผูกพันกับวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมของชาวจีนในดินแดนโพ้นทะเลที่ปักหลักอาศัยอยู่[3] ดังนั้น วรรณกรรมภาษาจีนในสังคมไทยจึงมีความสำคัญที่ควรนำมาศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในหลายๆ ประเด็น เช่น เรื่องเล่าหรือประเด็นที่นำเสนอในวรรณกรรมเกี่ยวกับคนจีนในไทยที่เขียนเป็นภาษาจีนมีความเหมือนหรือต่างกับวรรณกรรมเกี่ยวกับคนจีนในภาษาไทยหรือไม่ และมีความเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับบริบทสังคมไทยอย่างไร ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพลวัตของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในสังคมไทยให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

บทความนี้นำเสนอภาพรวมของวรรณกรรมเกี่ยวกับคนจีนในไทยที่เขียนเป็นภาษาจีนในฐานะวรรณกรรมร่วมสมัย ซึ่งใช้คำนิยามว่า **"วรรณกรรมไทยพากษ์จีน"** (Sinophone Thai literature)[4] โดยเริ่มจากการอธิบายที่มาหรือแหล่งกำเนิดของวรรณกรรมไทยพากษ์จีน ตามด้วยการนำเสนอตัวอย่างวรรณกรรมไทยพากษ์จีนคัดสรรอันเป็นที่รู้จักกันและน่าสนใจ เช่น นวนิยา*ยเรื่องเยาวราชในพายุฝน* เพื่อมาทดลอง "อ่าน" ในบริบทสังคมไทยช่วงสงครามเย็นภายใต้กระแสการพัฒนา ทั้งนี้ก็เพื่ออภิปรายให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับบริบทในการศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านงานวรรณกรรม

[3] ดูข้อมูลที่รวบรวมไว้ในบทความวิจัยของเครือหวาย พรหมมา พรสุดา พรวัฒนา สาวิณี ขอนแก่นและสุพัตรา วัฒนวาทิน (2553) ซึ่งได้สำรวจการศึกษาวิจัยวรรณกรรมไทยพากษ์จีนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นผลงานวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาและพบน้อยมากเพียง 10 เรื่อง นอกจากนั้น งานวิจัยเหล่านั้นยังศึกษาวรรณกรรมไทยพากษ์จีนเพียงไม่กี่เรื่องรวมถึงนักเขียนก็ไม่กี่คนเท่านั้น

[4] วรรณกรรมไทยพากษ์จีน มีชื่อในภาษาจีนว่า Taihua Wenxue (泰华文学) ส่วนภาษาอังกฤษนั้นสามารถใช้ว่า Sino-Thai Literature หรือ Sinophone Thai Literature ก็ได้ เพื่อความเป็นเอกภาพ บทความนี้ขอใช้คำว่า Sinophone Thai Literature เนื่องจากเป็นคำที่สอดคล้องไปกับ Sinophone Studies ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาวัฒนธรรมชุมชนจีนนอกประเทศจีน

ตำแหน่งแห่งที่ของ "วรรณกรรมไทยพากย์จีน" ในวรรณกรรมไทยร่วมสมัย

วรรณกรรมพากย์จีนในสังคมไทยช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สองได้รับอิทธิพลอย่างมากจากวรรณกรรมสี่พฤษภาของจีน[5] ทำให้วรรณกรรมพากย์จีนในไทยได้รับการมองว่าเป็นสาขาหรือส่วนหนึ่งของ "วรรณกรรมจีน" อิทธิพลทางความคิดแบบก้าวหน้าจากวรรณกรรมสี่พฤษาซึ่งมีลักษณะมุ่งต่อต้านจารีตประเพณีอันล้าหลัง และสนับสนุนการใช้ภาษาพูดที่เรียบง่าย ส่งผลให้ให้นักเขียนจีนที่อยู่โพ้นทะเลเริ่มใช้ภาษาเขียนที่เขียนตาม "ภาษาพูด" กลายเป็นจุดเริ่มของวรรณกรรมพากย์จีนในสังคมไทย (Sima Gong, 1994 : 11-12) ในระยะแรกวรรณกรรมพากย์จีนมักจะปรากฏในรูปแบบของเรื่องสั้นและปกิณกะในหน้าวรรณศิลป์ของหนังสือพิมพ์จีน นักเขียนส่วนใหญ่เป็นปัญญาชนที่มาจากเมืองจีนยังคงขาดความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีและชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยขณะเดียวกัน จิตสำนึกของนักเขียนเหล่านี้ยังผูกพันอยู่กับประเทศจีน ซึ่งเป็นบ้านเกิดเมืองนอนอันเป็น "มาตุภูมิ" งานเขียนส่วนใหญ่จึงยากที่จะแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ (เหล่าถัง, 2516) หากแต่กลับให้กลิ่นไอออบอวลไปด้วยความรักที่มีต่อมาตุภูมิและความแน่วแน่ที่จะกลับแผ่นดินจีน ข้อค้นพบหนึ่งเห็นได้ว่า นักเขียนพยายามเดินตามร่องรอยการเขียนงานตามแบบวรรณกรรมสี่พฤษภา เช่น เรื่องสั้นของลู่หลิว (Lu Liu) ที่ซึมซับจิตวิญญาณและ

[5] วรรณกรรมสี่พฤษภามีจุดเริ่มต้นมาจาก "การปฏิวัติวรรณกรรม" ที่นำโดยเฉินตู้ซิ่ว (Chen Duxiu) และหูซื่อ (Hu Shih) ปัญญาชนหัวก้าวหน้าที่สนับสนุนให้ใช้ "ภาษาไป๋ฮว่า" (Vernacular language 白话) โดยเป็นงานเขียนที่เขียนตาม "ภาษาพูด" ซึ่งใช้ภาษาเรียบง่าย และสามารถสะท้อนภาพชีวิตจริงของผู้คนทั่วไป การปฏิวัติวรรณกรรมเริ่มต้นขึ้นในปี 1917 ได้ดำเนินการมาถึงจุดสูงสุดในปี 1919 เมื่อมีการผนวกเข้ากับขบวนการสี่พฤษภา (May Fourth Movement 五四运动) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ (New Culture Movement 新文化运动) ในประวัติศาสตร์จีน (ดูเพิ่มเติม Chow Tse-tung, 1967) นักคิด/นักเขียนจำนวนหนึ่งที่ร่วมกันขับเคลื่อนการปฏิวัติวรรณกรรมจีน ได้นำภาษาไป๋ฮว่ามาใช้ในงานเขียน งานวรรณกรรมที่เขียนด้วยภาษาไป๋ฮว่าในช่วงปี 1917- 1919 จึงเรียกกันว่า วรรณกรรมสี่พฤษภา (May Fourth Literature 五四文学) ซึ่งเป็นงานเขียนที่มีภาษาเขียน/ภาษาพูดเป็นรูปแบบเดียวกัน นักคิดนักเขียนที่เป็นหัวหอกหลักในวรรณกรรมสี่พฤษภา ได้แก่ เฉินตู้ซิ่ว-บรรณาธิการวารสารชินชิงเหนียน หูซื่อ-ผู้สนับสนุนให้ใช้ภาษาไป๋ฮว่าในงานวรรณกรรม และหลู่ซิ่น-นักเขียนที่ทำให้วรรณกรรมไป๋ฮว่าเป็นจริงขึ้นมาและกลายเป็นวรรณกรรมที่ทรงพลังอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่จนกระทั่งปัจจุบัน ผลงานชิ้นเอกของหลู่ซิ่นได้แก่เรื่องสั้น ซื่อ บันทึกประจำวันของคนบ้า《狂人日记》และเรื่องจริงของอาคิว《阿Q正传》ซึ่งเป็นงานเขียนที่ใช้ภาษาพูดหรือภาษาไป๋ฮว่า คนมีการศึกษาปานกลางสามารถอ่านเข้าใจได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องบันทึกประจำวันของคนบ้า ได้รับการยกย่องว่าเป็นงานบุกเบิกแห่งวรรณกรรมสมัยใหม่ของจีน เรื่องนี้เป็นการเปิดโปงโฉมหน้าที่แท้จริงของระบบศักดินาที่ใช้ศีลธรรมและจริยธรรมบังหน้าเพื่อแสวงหาผลประโยชน์และเป็นอุปสรรคกีดขวางความเจริญของชาติ (ดูเพิ่มเติมใน อาทร ฟุ้งธรรมสาร, 2542)

รูปแบบการเขียนในรวมกวีนิพนธ์หญ้าป่า《野草》ของหลู่ซิ่น (Lu Xun) ซึ่งเป็นนักประพันธ์ผู้ทรงอิทธิพลต่อวรรณกรรมสี่พฤษภาของจีน

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี 1949 แล้ว ประเทศจีนได้ดำเนินนโยบายปิดประเทศ ซึ่งไม่สนับสนุนการไปมาหาสู่กันระหว่างชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนบนผืนแผ่นดินใหญ่ ยิ่งไปกว่านั้น นโยบายของรัฐบาลจีนต่อชาวจีนโพ้นทะเลได้เปลี่ยนแปลงไปในปลายทศวรรษ 1950 เมื่อชาวจีนโพ้นทะเลถูกบังคับให้เลือกสังกัดได้เพียงสัญชาติเดียวว่าจะถือสัญชาติจีนหรือสัญชาติของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ ทำให้ความรู้สึกผูกพันกับถิ่นที่อยู่อาศัยโพ้นทะเล (归属感) ได้แตกหน่อเติบโตและหยั่งรากลึก กลายเป็นความปรารถนาที่จะปักหลักใช้ชีวิตในสังคมท้องถิ่นโพ้นทะเล (落地生根)[6]

ในขณะที่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเฉพาะทศวรรษ 1950 ถึง 1960 ได้เกิดการประพันธ์วรรณกรรมไทยรูปแบบใหม่ขึ้น นั่นคือ นวนิยายชีวิตเกี่ยวกับคนจีนในเมืองไทย เป็นนวนิยายที่แต่งโดยคนไทย เขียนด้วยภาษาไทย มีลักษณะสมจริง ฉากตามเนื้อเรื่องนั้นเป็นสังคมไทย ทั้งยังแสดงแนวคิดและทรรศนะของคนจีนในเมืองไทยอย่างเด่นชัด ผู้บุกเบิกการเขียนในลักษณะนี้ คือ โบตั๋น หรือ สุภา สิริสิงห จากเรื่อง *จดหมายจากเมืองไทย* (ดูเพิ่มเติม พัชรี วราศรัย, 2537) อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์วรรณกรรมไทยที่นำเสนอภาพสังคมจีนในเมืองไทยก็ได้เกิดขึ้นกับวรรณกรรมพากย์จีนในไทยด้วยเช่นกัน นักเขียนเชื้อสายจีนทั้งที่เกิดในจีนและไทย บ้างก็เคยไปศึกษาที่เมืองจีน บ้างก็ศึกษาภาษาจีนในเมืองไทย นักเขียนกลุ่มนี้มีความรู้ด้านภาษาจีนเป็นอย่างดี บ้างก็เชี่ยวชาญภาษาไทยด้วย บรรดานักเขียนวรรณกรรมพากษ์จีนในไทยต่างถูกหลอมรวมเข้ากับกระบวนการทำให้เป็นท้องถิ่น (localization) ดังนั้น พวกเขาเริ่มให้ความสนใจกับสังคมท้องถิ่นตนเอง และใช้ประสบการณ์ในสังคมท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบสำคัญในงานเขียนที่สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ และขนบธรรมเนียมของท้องถิ่น

[6] ปักหลักใช้ชีวิตในสังคมท้องถิ่น หรือ 落地生根 ในภาษาจีน มีความหมายว่า ตั้งถิ่นฐานหรือหยั่งรากในต่างแดนและปรับตัวเข้ากับสังคมท้องถิ่น คำนิยามนี้ปรากฏในบทความของหวางหลิงจือ (Wang Ling-Chi) เรื่อง "Roots and Changing Identity of the Chinese in the United States" เพื่ออธิบายอัตลักษณ์แบบหนึ่งของชาวจีนผลัดถิ่นที่มีต่อประเทศจีน (ดูเพิ่มเติมใน Chan Kwok-Bun, 2005 : 125)

คำว่า "วรรณกรรมไทยพากย์จีน" เริ่มใช้อย่างสามัญทั่วไปในการนิยามงานเขียนที่แต่งโดยนักเขียนเชื้อสายจีน เขียนเป็นภาษาจีน มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมจีนในไทยและสังคมไทย ภาพรวมของงานเขียนเหล่านี้จะให้ความรู้สึกผูกพันโหยหาประเทศจีนในฐานะแผ่นดินแม่ไม่เข้มข้นดังเช่นวรรณกรรมพากย์จีนในยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง โดยมักเรียกนักเขียนวรรณกรรมประเภทนี้ว่า "นักเขียนจีนในไทย" หรือ Sino-Thai writer (泰华作家) ส่วนใหญ่เป็นนักเขียนสมัครเล่นโดยใช้เวลาว่างเว้นจากการทำงานมาเขียนวรรณกรรม เรื่องสั้นจึงเป็นรูปแบบการประพันธ์ที่นิยมกันในหมู่นักเขียน (เหล่าถัง, 2516 : ฉ) วรรณกรรมไทยพากย์จีนที่แปลเป็นภาษาไทยแล้วและเป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ *เยาวราชในพายุฝน* และรวมเรื่องสั้น*จากเหมยถึงพลับพลึง* แม้ว่างานเหล่านี้ยังคงรูปแบบการเขียนแนวสัจจนิยมตามแบบวรรณกรรมสี่พฤษภา แต่ก็นำเสนอภาพสังคมจีนในไทยอย่างเด่นชัด ทั้งยังสอดคล้องไปกับกระแสธารวรรณกรรมเพื่อชีวิต (Literature for Life) ในไทยซึ่งเป็นที่เฟื่องฟูในช่วงทศวรรษ 1950 ถึง 1960 ได้อย่างกลมกลืน

ในปัจจุบัน ซือหม่ากง (Sima Gong, 1994) นักเขียนชื่อดังในฐานะประธานสมาคมนักเขียนจีนในไทย (泰华文学作家协会) ได้อภิปรายว่า วรรณกรรมพากย์จีนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมจีนอีกต่อไปแล้ว เขาเสนอต่อไปว่าวรรณกรรมพากย์จีนเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมไทย อันที่จริงข้อเสนอของซือหม่ากงเองก็สอดคล้องไปกับกระแสเรียกร้องให้วรรณกรรมพากย์จีนโดยชาวจีนโพ้นทะเลเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังจะเห็นได้จากความพยายามในการสถาปนาวรรณกรรมพากย์จีนในสิงคโปร์ให้เป็นหนึ่งของวรรณกรรมแห่งชาติ ซึ่งในประเด็นนี้ หวางรุ่นหัว (Wong Yoon Wah) นักวิชาการด้านวรรณกรรมแห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ได้กล่าวสนับสนุนการแยกวรรณกรรมมาเลเซียและสิงคโปร์พากย์จีน (Chinese Malayan/Singaporean literature) ออกมาจากวรรณกรรมจีน (Chinese literature) ไว้ว่า

เมื่อวรรณกรรมภูมิภาคได้สถาปนาขนบแบบท้องถิ่นเป็นของตัวเอง วรรณกรรมนั้นไม่ควรเรียกว่าเป็น

"วรรณกรรมจีน" หรือกิ่งก้านสาขาของวรรณกรรมจีน วรรณกรรมจีนเดิมมีศูนย์กลางเพียงแห่งเดียวซึ่งก็คือ ประเทศจีน ทว่าเมื่อชาวจีนได้เดินทางไปตั้งรกรากอยู่ทั่วโลก และสร้างสรรค์วัฒนธรรมและวรรณกรรมของตนเองขึ้นมา วรรณกรรมรูปแบบใหม่จึงได้ก่อตัวขึ้นเองตามธรรมชาติ เราได้ตระหนักถึงการมีอยู่จริงของวรรณกรรมพากษ์จีนที่มีสิงคโปร์และมาเลเซียเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น เราจึงต้องมองวรรณกรรมพากษ์จีนในโลกจากมุมมองแบบพหุนิยม และยอมรับว่าศูนย์กลางนั้นมีมากมายหลากหลาย เราไม่สามารถมองว่าวรรณกรรมพากษ์จีนของสิงคโปร์เป็น "วรรณกรรมชายขอบ" หรือ "กิ่งก้านสาขาของวรรณกรรมจีน" ได้อีกต่อไป (Wong, 2002 : 5)

ทว่า ความเคลื่อนไหวเพื่อจัดวางที่ทางวรรณกรรมพากย์จีนในวงวรรณกรรมไทยดูจะค่อนข้างเงียบเหงาเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซียและสิงคโปร์ การที่วรรณกรรมพากย์จีนซึ่งแม้จะแปลเป็นไทยแล้วยังคงเป็นวรรณกรรม "ชายขอบ" ในสังคมไทย ยิ่งทำให้วรรณกรรมพากย์จีนที่ยังไม่ได้แปลเป็นภาษาไทยกลายเป็นวรรณกรรมของ "คนอื่น" มากขึ้น อาจกล่าวได้ว่า "ความเป็นอื่น" ที่เกิดขึ้นกับวรรณกรรมไทยพากย์จีน มีหลายสาเหตุด้วยกัน กล่าวคือ **ประการแรก** ภาษาจีนเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับนักวิชาการไทยที่ต้องการศึกษาวรรณกรรมพากย์จีนเนื่องจากวรรณกรรมพากย์จีนจำนวนมากยังไม่ได้แปลเป็นภาษาไทย **ประการที่สอง** วรรณกรรมพากย์จีนจำนวนมากตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์จีนก่อน หากไม่มีการรวมเล่มอาจทำให้ต้นฉบับหายสาบสูญได้ **ประการสุดท้าย** พิจารณาได้จากข้อสังเกตของทักษ์ Chaloemtiarana (2009 : 110) นักรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ ที่อธิบายไว้ว่า การสถาปนาวรรณกรรมอมตะของไทยต้องผ่านความเป็นสถาบัน (institutionalization) ในความหมายที่ว่าเป็นการรับรอง

โดยนักวิชาการด้านวรรณกรรมศึกษา ดังนั้น การถูกคัดสรรและผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมไทยจึงต้องอาศัยความพึงพอใจและรสนิยมของกลุ่มนักวิชาการผู้สถาปนาความเป็นวรรณกรรมด้วย จึงไม่ผิดนักที่กล่าวว่า การเปิดพื้นที่ใหม่ให้กับวรรณกรรมพากย์จีนเพื่อนับรวมเข้าเป็นวรรณกรรมของชาติจึงเป็นเรื่องน่าท้าทายสำหรับนักวรรณกรรมรุ่นใหม่ อย่างไรก็ตามดูจะไม่สิ้นหวังนัก เมื่อนัทธนัย ประสานนาม (2556 : 33) นักวิชาการด้านวรรณกรรมศึกษารุ่นใหม่เสนอว่างานเขียนกลุ่มนี้มีฐานะเป็นวรรณกรรมไทยร่วมสมัยเช่นเดียวกัน โดยยกตัวอย่างจากวรรณกรรมที่เขียนเป็นภาษาต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในวงวรรณกรรมไทยนั้น งานที่เขียนเป็นภาษาต่างประเทศมีภาษาอังกฤษและภาษาจีน ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นวรรณกรรมไทยพากย์อังกฤษ หรือ วรรณกรรมไทยพากย์จีน การศึกษางานเขียนกลุ่มนี้จะช่วยสร้างองค์ความรู้เรื่อง "สังคมวิทยาแห่งวรรณกรรมไทยร่วมสมัย" ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

นอกจากนี้ อาจพิจารณาได้อีกประการหนึ่งด้วยว่า หากวรรณกรรมไทยพากย์จีนไม่อาจนับเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมไทย แล้ววรรณกรรมประเภทนี้ควรถูกจัดตำแหน่งแห่งที่ไว้ตรงไหน ในแง่นี้แล้วจะพบว่า ช่วงทศวรรษที่ผ่านมาวงวิชาการตะวันตกได้เกิดกระแสตื่นตัวกับ Sinophone Studies ซึ่งเป็นสาขาวิชาใหม่ที่ก่อตัวขึ้น เพื่อศึกษาการผลิตและบริโภควัฒนธรรมที่เป็นภาษาจีนของชุมชนจีนนอกประเทศจีนและครั้งหนึ่งเคยถูกมองว่าเป็น "ชายขอบ" ของจีน สือซูเหม่ยและคณะ (Shu-mei Shih et al.) (2013 : 11) นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียลอสแองเจลิส (UCLA) ผู้ปักหมุด Sinophone Studies อธิบายว่าสิ่งที่ Sinophone Studies ศึกษา ได้แก่ วัฒนธรรมและชุมชนที่ใช้ภาษาจีนนอกประเทศจีน รวมถึงวัฒนธรรมและชุมชนชนกลุ่มน้อยในประเทศจีนที่รับเอาภาษาจีนกลางมาใช้ด้วย

ตัวอย่างการศึกษางานวรรณกรรมพากษ์จีนในสาขา Sinophone Studies เช่น วรรณกรรมพากษ์จีนในฮ่องกงที่ใช้ภาษากวางตุ้งซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นปะปนอยู่ในงานเขียน วรรณกรรมพากษ์จีนของชาวจีนแคะ (ฮากกา) ในไต้หวัน วรรณกรรมพากษ์จีนของชาวทิเบตในจีน วรรณกรรมพากษ์จีนของนักเขียนมาเลเซียเชื้อสายจีนที่รู้จักกันดีในไต้หวัน งานวรรณกรรมพากษ์จีนของนักเขียนละตินอเมริกา

เชื้อสายจีน นอกจากนี้ ยังมีงานวิชาการสำคัญหลายชิ้นที่สนับสนุนการสถาปนาสาขา Sinophone Studies โดยนักวิชาการด้านวรรณกรรมจีนชั้นนำของโลก เช่น งานวิชาการเรื่อง Sound and Script in Chinese Diaspora โดยจิ้ง ซู (Jing Tsu) (2010) และเรื่อง Global Chinese Literature: Critical Essays ที่จิ้งซูเขียนร่วมกับหวางเต๋อเวย (David Der-wei Wang) (2010) แม้ว่าการศึกษา Sinophone Studies จะยังไม่เริ่มขึ้นในไทย แต่กรอบคิดของ Sinophone Studies นั้นก็น่าสนใจและท้าทายต่อการศึกษาชุมชนจีนในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อวรรณกรรมไทยพากย์จีนในฐานะ Sinophone Literature ซึ่งต้องอาศัยการค้นคว้าและวิจัยต่อไป[7] เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายของ "ความเป็นจีน" ในโลกโลกาภิวัตน์ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

วรรณกรรมไทยพากย์จีนคัดสรร: "เยาวราชในพายุฝน" "ซอยเถื่อน" "จากเหมยถึงพลับพลึง" และ "ถนนโลกีย์"

ซัลมง (Salmon, 7985 : 9) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า แรงกดดันทางการเมืองที่มีอยู่สูงในช่วงปลายทศวรรษ 1950 และต้นทศวรรษ 1960 ทำให้วรรณกรรมพากย์จีนมีลักษณะของวรรณกรรมหลีกหนี (Disengaged Literature) กล่าวคือมีลักษณะของการเน้นไปที่เรื่องราวชีวิตรักและความบันเทิงประโลมโลกย์ (Salmon, 1985 : 9) แม้กระนั้น วรรณกรรมพากย์จีนหลายเรื่องยังคงให้ความรู้สึกแบบวรรณกรรมยุคสี่พฤษภา เนื่องจากเนื้อหาที่นำเสนอนั้นแม้เป็นภาพชุมชนจีนในสังคมไทย แต่ก็แฝงไปด้วยนัยยะแห่งการวิพากษ์วิจารณ์สังคมอย่างร้อนแรงภายใต้ช่วงเวลาของการผลิตผลงานออกมา วรรณกรรมไทยพากย์จีนที่บทความนี้นำมา "อ่าน" จำนวน 4 เรื่องได้แก่ นวนิยายเรื่อง*เยาวราชในพายุฝน*《风雨耀华力》และ *ซอยเถื่อน*《陋巷》กับรวมเรื่องสั้น *จากเหมยถึงพลับพลึง* และ*ถนนโลกีย์*《花街》ทุกเรื่องล้วนให้แง่มุมวิพากษ์สังคมที่แหลมคมเช่นกัน

[7] ดูตัวอย่างการศึกษา Sinophone Literature ของชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในแนวทาง Sinophone Studies ได้จาก Brian Bernards ในหนังสือชื่อว่า *Writing the South Seas: Imagining the Nanyang in Chinese and Southeast Asian Postcolonial Literature* (2015)

นวนิยายเรื่อง *เยาวราชในพายุฝน* (Li Hong et al., 1983) เป็นวรรณกรรมพากย์จีนที่เขียนในรูปแบบที่เรียกว่า "ต่อตัวมังกร"[8] ตีพิมพ์เป็นตอนๆ ครั้งแรกระหว่าง ค.ศ.1963-1964 ใน นิตยสารฮว่าเฟิงรายสัปดาห์《华丰周报》และพิมพ์รวมเล่มเป็นหนังสือในค.ศ. 1983 โดยสำนักพิมพ์ตี้ผิงเซี่ยนในฮ่องกง คณะผู้เขียนเก้าคนที่มีส่วนร่วมในงานชิ้นนี้ ได้แก่ หลี่หง (Li Hong) หน่ายฟัง (Nai Fang) หลี่สวี่ (Li Xu) เฉินฉวิง (Chen Qiong) เสิ้นอี้เหวิน (Shen Yiwen) อย่าเฟย (Ya Fei) ไป่หลิง (Bai Ling) หงอิง (Hong Ying) และอย่าเซ่อ (Ya She) นักเขียนเหล่านี้ได้รับการศึกษาแบบจีน ซึ่งบางคนเรียนในประเทศจีน บางคนเรียนในประเทศไทย ทั้งนี้ เป็นที่ทราบกันว่า "เยาวราช" เป็นศูนย์กลางของชุมชนจีนในกรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์จีนทุกชนชั้นทั้งร่ำรวยและยากจนอาศัยอยู่จำนวนมาก เรื่องราวในนวนิยาย *เยาวราชในพายุฝน* จึงเลือกใช้ "*เยาวราช*" เป็นฉากหลักเช่นเดียวกับที่โบตั๋นเลือกให้ตัวเอกในนวนิยาย เรื่อง*จดหมายจากเมืองไทย*พักอาศัยอยู่ในย่านนี้ด้วย

เยาวราชในพายุฝน เป็นเรื่องราวของลี้จุ่นและอ๊ะโป๊วชายหนุ่มลูกจีนจากภาคใต้ของไทยได้มาแสวงหางานทำในกรุงเทพฯ ลี้จุ่นเป็นคนอ่อนโยนและขาญฉลาด มีความฝันจะเป็นนักหนังสือพิมพ์จีน ในขณะที่อ๊ะโป๊วเป็นคนร่าเริงการศึกษาไม่สูงแต่ดูเข้าใจความจริงของชีวิตมากกว่าลี้จุ่น ทั้งสองคนเช่าห้องพักราคาถูกในบ้านที่ทำเป็นหอพักบนถนนเยาวราช โดยมีคุณนายชาวจีนจอมโลภเป็นเจ้าของอาคารบ้านเช่าหลังนี้ และที่บ้านเช่าแห่งนี้พวกเขาได้พบกับเพื่อนใหม่อย่างเห็งม่วยซึ่งเป็นลูกสาวเจ้าของบ้าน เธอมีนิสัยที่ต่างกับมารดาอย่างสิ้นเชิงฮ้อเซ็งเป็นกุลีรับจ้างทั่วไป ผู้ซึ่งไม่เคยมีรายได้พอประทังชีวิต บ้วนซื่อทง ผู้มีฉายาว่ารู้ทุกเรื่องและยังเป็นหมอดู โดยอาศัยอยู่กับลูกสาวของเขาที่ชื่อว่า เง็กหงส์ เมื่อลี้จุ่นได้งานทำที่ร้านนาฬิกาแห่งหนึ่งบนถนนเยาวราชเขาได้พบกับซกฮวง ลูกสาวเจ้าของร้านนาฬิกาผู้หลงรักงานวรรณกรรม

[8] นิยายแบบต่อตัวมังกร หรือ 接龙小说. ในภาษาจีน หมายถึง นิยายที่มีผู้เขียนหลายคนผลัดกันเขียนคนละตอน เมื่อผู้เขียนแต่ละคนเขียนจบบทหนึ่งก็จะโยนให้นักเขียนคนใดก็ได้เขียนต่อจากบทของตน ซึ่งผู้เขียนก็มักจะทิ้งปมปัญหาไว้ในตอนท้ายบทเพื่อให้คนที่เขียนต่อมีโอกาสแสดงฝีมือในการขบคิดคลี่คลายปมปัญหานั้น

ลี้จุ่นและอ๊ะโป๊วดิ้นรนหางานทำเพื่อที่จะให้มีชีวิตอยู่รอดได้ พวกเขาจึงไม่มีทางเลือกมากนัก ซึ่งงานที่พวกเขาทำนั้นมีค่าแรงต่อวันราคาถูก พวกเขาต้องอดทนเป็นอย่างมากต่อประสบการณ์ที่ไม่น่าอภิรมย์ รวมทั้งการอดทนต่อความหิวโหย ความเห็นแก่ตัวและกลโกงเพื่อผลประโยชน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ พวกเขายังต้องเผชิญหน้ากับบรรดาจิ๋กโก๋อันธพาล แต่ที่เลวร้ายไปกว่านั้นก็เมื่อลี้จุ่นได้พบว่าเด็กสาววัยรุ่นผู้บริสุทธิ์ซึ่งเป็นคนบ้านเดียวกับเขาได้กลายมาเป็นโสเภณีในเยาวราช เขาจึงกล่าวว่า เยาวราชเป็นสถานที่ที่เปลี่ยนคนดี ๆ ให้กลายเป็นคนเลวร้ายและเห็นแก่ตัว แม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคมากมาย แต่มิตรภาพจากคนรอบข้างรวมทั้งจากเห็งม่วยคนรักของเขาด้วย ทำให้เขาสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ได้ จนในที่สุดลี้จุ่นได้เป็นนักหนังสือพิมพ์จีนตามความใฝ่ฝันและยังคงทำงานอยู่ในเยาวราชนั่นเอง

ขณะที่ *เยาวราชในพายุฝน* ได้พรรณนาชีวิตชาวจีนในเยาวราช นวนิยายเรื่อง ซอยเถื่อนโดยปาเอ่อร์ (Ba'er, 1980) ได้นำเสนอภาพชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนชาวจีนแถบสะพานเหลืองซึ่งเป็นชุมชนแออัด เรื่องนี้มีฉากเป็นซอยเล็ก ๆ ซึ่งเต็มไปด้วยอาชญากรรม อันธพาล การพนัน และยาเสพติด ตัวละครเอก ได้แก่ เจิงเสียน เคยมีอาชีพเป็นครูแล้วลาออกจากโรงเรียนจีนแถบภาคเหนือเพื่อกลับมาและเริ่มชีวิตใหม่ในกรุงเทพฯ กับพ่อของเขา ผู้มีนานว่า สี่ป๋อ อย่างไรก็ตาม เจิงเสียนพบว่าเพื่อนบ้านของเขาในย่านสะพานเหลืองต่างก็เป็นชาวบ้านในสลัมที่แสนสกปรกและวุ่นวาย อีกทั้งในซอยนี้ยังมีบ่อนการพนันที่มีพ่อค้าชาวจีนจอมละโมบเป็นเจ้าของ ทำให้คนจนติดการพนัน และมีอันธพาลชาวจีนตั้งกลุ่มรีดไถทำร้ายบรรดาวัยรุ่นในซอยนี้ ซึ่งรวมถึงเด็กหนุ่มชื่อว่าอาหลุน ซึ่งถูกหลอกล่อให้ติดยาด้วย แม่ของอาหลุนอายุหกสิบกว่าปีแล้ว แต่ก็ยังต้องทำงานเย็บผ้าอย่างหนักแลกกับค่าจ้างเพียงน้อยนิดเพื่อหาเลี้ยงลูกชาย

จากนั้นสำนักงานจัดการทรัพย์สินแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต้องการเวนคืนที่ดินบริเวณนี้เพื่อสร้างเป็นอาคารสูง แต่กลับเสนอจ่ายค่าชดเชยเพียงเล็กน้อยให้กับชาวบ้าน และยังเรียก "ค่าแปะเจี๊ยะ" ซึ่งเป็นเงินจำนวนมากสำหรับชาวบ้านที่ต้องการเช่าที่ดินต่อไป เจิงเสียนและชาวบ้านในซอยจึงได้จัดตั้ง

คณะผู้แทนขึ้นเพื่อเจรจากับสำนักงานทรัพย์สินแห่งจุฬาฯ แต่ว่าไม่มีประโยชน์อันใดเลย สถานการณ์เริ่มตึงเครียดมากขึ้น เมื่อเหล่าอันธพาลได้บังคับให้อาหลุนซึ่งติดยาอยู่นั้นลอบวางเพลิงบ้านเรือนในซอย แต่โชคดีที่ชาวบ้านช่วยกันดับไฟได้ทัน อีกทั้งอาหลุนเองก็ช่วยดับไฟด้วย เจิงเสียนเข้าใจว่าอาหลุนไม่ใช่คนเลวร้ายโดยสันดาน ดังนั้น เขาจึงขอร้องให้อาหลุนเลิกเสพติดยา ในที่สุดกลุ่มอันธพาลถูกจับกุมและชาวบ้านสามารถเจรจากับสำนักจัดการทรัพย์สินแห่งจุฬาฯ ได้ ชาวบ้านในซอยจึงได้ร่วมมือร่วมใจกันดูแลและพัฒนาซอยให้เป็นแหล่งพักอาศัยที่น่าอยู่ยิ่งขึ้นเพื่อลูกหลานในอนาคต

ในนวนิยาย *เยาวราชในพายุฝน*และ*ซอยเถื่อน* ผู้เขียนได้วิพากษ์สังคมจีนในไทยผ่านสายตาของคนใน (insiders) อาจกล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์ในการเขียนก็เพื่อเปิดเผยและประณามด้านมืดของชุมชนจีนที่เต็มไปด้วยการเอารัดเอาเปรียบ การคดโกงและการหาประโยชน์เพื่อตนเอง ปัญหาโสเภณีและอาชญากรรมทางสังคมอื่นๆ อย่างไรก็ตาม รูปแบบการเขียนที่โดดเด่นของวรรณกรรมพากย์จีนก็คือ การบรรยายและพรรณนาชีวิตที่ยากลำบากของผู้คนธรรมดาสามัญทั้งคนไทยและคนจีนตามแนวทางสัจจนิยมอย่างตรงไปตรงมา มากกว่าการพยายามอธิบายความขัดแย้งทางอัตลักษณ์ (ระหว่างความเป็นไทยและความเป็นจีน) ในแบบวรรณกรรมไทยที่นำเสนอภาพสังคมจีนในไทย การพรรณนาชีวิตอันยากลำบากของชนชั้นล่างเป็นกระแสหลักของนักเขียนจีนที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมสี่พฤษภาของจีน และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เห็นได้อย่างชัดเจนจากเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ในช่วงทศวรรษ 1960-1970 ซึ่งเล่าเรื่องราวของผู้คนที่ต้องต่อสู้เพื่อให้มีรายได้พอประทังชีวิต

ในเรื่อง *จากเหมยถึงพลับพลึง* (เสิ่นมู่และคณะ, 2516) หนังสือรวมเรื่องสั้นนักเขียนจีนในไทยที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยรวม 2 เล่ม ตีพิมพ์ในปี พ.ศ.2516 ล้วนแต่นำเสนอเรื่องสั้นที่พรรณนาให้เห็นถึงความทุกข์ยากของชีวิตชนชั้นล่าง ไม่ว่าจะเป็นโสเภณี แรงงานไร้ทักษะค่าแรงถูก เด็กที่ถูกทารุณกรรม และคนยากจน เช่น เรื่อง "ทุเรียน" (เสิ่นมู่ และคณะ, 2516 : 1-11) ได้เล่าถึงครอบครัวชาวจีนยากจนครอบครัวหนึ่ง ผู้เป็นพ่อไม่สามารถหาทุเรียนให้กับลูกๆ ของเขาได้รับ

ประทาน กระทั่งวันหนึ่ง พ่อได้ตัดสินใจนำเงินเก็บไปซื้อทุเรียนให้ครอบครัวได้ลิ้ม
ร ส
ความอร่อยบ้าง แต่กลับถูกรถชนและทุเรียนในมือก็กระเด็นหายไป สำหรับเรื่อง "ขโมย" (อุยหวุน, 2516 : 163-196) นำเสนอชีวิตครอบครัวของชาวจีนยากจนคนหนึ่ง เขามีอาชีพรับจ้างทำเฟอร์นิเจอร์อยู่ในโรงงานแห่งหนึ่ง แต่ด้วยความยากลำบาก เงินไม่พอใช้จ่ายในแต่ละเดือน ภรรยาของเขาจึงต้องรับจ้างเย็บผ้าอยู่กับบ้านเป็นอาชีพเสริม ต่อมาเขาถูกปลดออกจากงาน เนื่องจากกิจการค้าของโรงงานเฟอร์นิเจอร์ตกต่ำ เขาไม่สามารถหางานทำที่ใหม่ได้ อีกทั้งลูกคนเล็กยังป่วยหนัก เขาจึงต้องกลายเป็นขโมยจำเป็นเข้าไปขโมยเครื่องมือทำเฟอร์นิเจอร์ในโรงงานแห่งนั้น แต่ก็ถูกตำรวจจับได้ในที่สุด

ขณะที่รวมเรื่องสั้น *จากหมายถึงพลับพลึงชุดที่ 2* (เกาถงและคณะ, 2516) เรื่อง "แม่จ๋า...หนูมาจากไหน" (เฉินติง, 2516: 65-97) ได้พรรณนาถึงชีวิตของหญิงยากจนที่ถูกบังคับให้ต้องไปทำแท้ง แต่เมื่อเธอตัดสินใจที่จะไม่ทำแท้ง เธอกลับต้องแท้งลูกจากเหตุการณ์ลอบวางเพลิง อีกเรื่องหนึ่ง คือ "ความหวังอันเลือนลาง" (เทียนเฟิง, 2516 : 98-125) กล่าวถึงครอบครัวชาวจีนเล็กๆ ที่ผู้เป็นพ่อมีกิจการค้าขนาดย่อมๆ ต้องดิ้นรนส่งเสียลูกชายคนเดียวของครอบครัวไปเข้าเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา เพื่อหวังให้ลูกชายมีการศึกษาที่ดี แม้ว่ากิจการค้าจะอยู่ในช่วงซบเซา แต่ลูกชายของเขากลับไม่ประหยัดเงินใช้จ่ายแต่อย่างใด อีกทั้งยังต้องการมีชีวิตแบบลูกคนรวย วันหนึ่งลูกชายเขียนจดหมายมาขอเงินเพื่อบริจาคตามเพื่อนๆ ในที่สุดพ่อจำต้องนำเงินไปให้ลูกชายถึงโรงเรียน เมื่อลูกชายได้เงินก็ไม่สนใจผู้เป็นพ่อแล้วรีบวิ่งหายเข้าไปในโรงเรียน ปล่อยทิ้งพ่อตัวเองไว้ข้างรั้วนั่นเอง

ในเรื่องสั้น *ถนนโลกีย์* (Nianlamei, 1980 : 97-107) ซึ่งเป็นชื่อเดียวกับหนังสือรวมเรื่องสั้น ถนนโลกีย์ ของหลี่หง นักเขียนหญิงที่ได้รับการยกย่องในวงการวรรณกรรมไทยพากย์จีน ได้บอกเล่าถึงชีวิตจริงของหญิงโสเภณีซึ่งรับรู้กันน้อยมาก แม้ว่าพวกเธอจะอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เลวร้ายในสังคมชั้นล่าง แต่ผู้หญิงเหล่านี้ก็ยังคงมีน้ำใจและศรัทธาต่อความดีงามของเพื่อนมนุษย์ เรื่องสั้น

แมนชั่นสีตก《褪了色的洋楼》จากรวมเรื่องสั้นเล่มเดียวกัน พูดถึงชีวิตของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในแมนชั่นอย่างแออัดยัดเยียด เต็มไปด้วยเสียงอึกทึกครึกโครม อากาศเป็นมลพิษ บ้างเป็นนักพนันตัวยง บ้างเป็นนักฉวยโอกาส ต่างก็อยู่กันแบบตามมีตามเกิด

นอกจากการนำเสนอภาพชีวิตความยากลำบากของชนชั้นล่าง อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับวรรณกรรมไทยพากย์จีน คือ ภาพเสนอของคนจีนผ่านมุมมองของนักเขียนจีนในไทย ที่ผ่านมา มีงานที่ศึกษาสังคมจีนในไทยผ่านวรรณกรรมไทยหลายเรื่อง เช่น วิทยานิพนธ์สาขาวรรณคดีเปรียบเทียบเรื่อง "นวนิยายไทยที่เสนอภาพสังคมจีนในเมืองไทย" ของพัชรี วราศรัย (2537) วิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เรื่อง "ภาพลักษณ์ของคนจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย 2512-2533" ของเพ็ญนภา หมอนสอาด (2550) และบทความเรื่อง "เราใช่เขา? ภาพเสนอของคนจีนในวรรณกรรมไทยศตวรรษที่ 20" ของทักษ์ เฉลิมเตียรณ (2556) กระนั้น การศึกษาภาพเสนอของคนจีนในไทยผ่าน "วรรณกรรมไทยพากย์จีน" ก็ยังไม่ปรากฏให้เห็นมากนัก[๑] ซึ่งก็น่าคิดว่าคนจีนที่รู้หนังสือจีน เขียนงานภาษาจีนในไทย มองตัวเองอย่างไรในสังคมไทยดังปรากฏในวรรณกรรมพากย์จีน ในประเด็นนี้ เราอาจเห็นร่องรอยบางอย่างของการจัดวางที่ทางของคนจีนในสังคมไทยตามความเข้าใจของนักเขียนเหล่านี้ เช่น ในนวนิยายเรื่อง*ซอยเถื่อน* ได้กล่าวถึงบทบาทของชาวจีนในฐานะที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญที่มีส่วนร่วมสร้างสรรค์สังคมไทย ซึ่งในนวนิยายเรื่องนี้ ชาวจีนถูกนำเสนอให้เห็นถึงความรักความผูกพันที่มีต่อสังคมไทย และความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการชุมชนในสังคมไทย ดังนั้น เมื่อสำนักจัดการทรัพย์สินแห่งจุฬาฯ ต้องการเวนคืนที่ดิน สี่ป้อ พ่อของเจิงเสียนจึงได้คร่ำครวญและตัดพ้อความในใจ (ที่มีต่อรัฐไทย?) ว่า

พวกเราและลูกหลานของพวกเราได้อาศัยอยู่ในซอยแห่งนี้มานาน หลายทศวรรษ ก่อนที่พวกเราจะมา ที่ผืนนี้เป็นดินโคลน เพาะปลูกไม่ได้

[๑] แม้ว่าวิทยานิพนธ์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวให้ความสำคัญกับวรรณกรรมไทยพากย์จีน แต่จะเน้นการศึกษาแก่นเรื่อง รูปแบบการเขียนในเชิงวรรณศิลป์มากกว่าวิเคราะห์การนำเสนอภาพของคนจีนในบริบททางประวัติศาสตร์

เต็มไปด้วยกลิ่นเหม็นสาบ จนคนเดินผ่านไปผ่านมาที่จะต้องกลั้นหายใจขณะเดินผ่าน แต่หลังจากพวกเราเข้ามาเช่าที่อยู่บริเวณนี้และเกิดเป็นชุมชนขึ้น ผู้คนก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นและเริ่มคึกคักมีชีวิตชีวา พวกเราไม่ได้เป็นหนี้ค่าเช่าเจ้าของที่ดินแม้แต่สตางค์เดียว เจ้าของที่จะเอาเหตุผลอะไรมาบังคับให้พวกเราออกไป (Ba'er, 1980 : 174)

จากความในใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าชาวจีนประกาศอย่างตรงไปตรงมาว่าพวกเขาก็เป็นส่วนหนึ่งในสังคมไทย ความภักดีต่อเมืองไทยของพวกเขาได้ "หยั่งราก" ลงไปในสังคมไทยจากรุ่นสู่รุ่น ได้เจริญเติบโตมาบนแผ่นดินไทยที่พวกเขาล้วนมีส่วนร่วมสร้าง และเป็นหมุดหมายแห่งประเด็นทางอัตลักษณ์ที่แตกต่างไปจากวรรณกรรมไทยที่นำเสนอภาพคนจีนในสังคมไทย ไม่สำคัญว่าพวกเขาจะถูกทำให้กลืนกลายในทางวัฒนธรรมหรือเชื้อชาติเพื่อให้เป็นไทยหรือไม่ก็ตาม แต่พวกเขาล้วนตระหนักถึงที่ทางของตัวเองในสังคมไทย ดังที่สี่ป๋อได้เน้นย้ำว่า พวกเขาเป็นคนที่เข้ามาอาศัยและพัฒนาที่ดินผืนนี้ ซึ่งเป็นที่ที่ลูกหลานของพวกเขาเติบโต ที่แห่งนี้ไม่อาจงอกงามและงอกเงยได้ โดยปราศจากการมีส่วนร่วมของพวกเขา ทำให้พวกเขาเกิดสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ไม่ใช่ "คนอื่น" ที่ถูกกันออกไปจากพื้นที่ของความเป็นไทย

ถ้าหากความเป็นไทยไม่ใช่ศัตรูของชาวจีนในสายตาของนักเขียนวรรณกรรมไทยพากย์จีนแล้ว คำถามน่าสนใจที่ตามมาคือ ใครกันที่พวกเขาไม่พอใจและวาดภาพให้เป็นผู้ร้ายในงานเขียน เพื่อทำความเข้าใจกับประเด็นนี้ เราจึงควรทดลอง "อ่าน" วรรณกรรมไทยพากย์จีน

อ่าน "ตัวบท" วรรณกรรมไทยพากย์จีนใน "บริบท" สังคมไทยยุคพัฒนา

บริบทสังคมไทยยุคพัฒนา

หนังสือรวมเรื่องสั้นไทยในกระจกเงา (In the Mirror : Literature and Politics in Siam in the American Era) ซึ่งรวบรวมโดยเบเนดิกท์ แอนเดอร์สัน (Benedict R.O'G Anderson) และรุจิรา เมนดิโอเนส (1985) ได้ใช้เรื่องสั้นต่างๆ ฉายภาพ

ประวัติศาสตร์และการเมืองไทยในช่วงระหว่างทศวรรษ 1950-1970 หรือที่เรียกกันว่า "ยุคอเมริกัน" (American Era) (Anderson and Mendiones eds, 1985 : 19) เป็นช่วงเวลาที่สหรัฐอเมริกามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายของรัฐไทยผ่านความช่วยเหลือทางการเงิน การทหารและวิชาการ โดยเฉพาะหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เข้ายึดอำนาจการปกครองจากจอมพล ป.พิบูลสงครามเมื่อ ค.ศ.1957 จากนั้นในปีถัดมา จอมพลสฤษดิ์ก็กระทำรัฐประหารอีกครั้งพร้อมกับขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นี้นับเป็นจุดเริ่มต้นยุคสมัยแห่งการพัฒนาในประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ ซึ่งนำความเปลี่ยนแปลงมากมายสู่สังคมเศรษฐกิจไทย จอมพลสฤษดิ์กระตือรือร้นในการแสวงหาความช่วยเหลือและสนับสนุนจากอเมริกัน เพราะฉะนั้นจึงได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศเข้าข้างอเมริกัน โดยใช้นโยบายปิดล้อมประเทศคอมมิวนิสต์เช่นจีน และเน้นการปราบปรามคอมมิวนิสต์ตลอดจนจับกุมบรรดาผู้วิจารณ์อเมริกันอย่างจริงจัง สหรัฐอเมริกาจึงตอบแทนด้วยการให้ไทยกู้ยืมเงินในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างปี 1958-1959 เป็นจำนวนเงิน 58.9 ล้านเหรียญสหรัฐ (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, 2548 : 285) ไทยยังร่วมเป็นพันธมิตรทางทหารกับสหรัฐอเมริกาด้วยการยินยอมให้สหรัฐอเมริกาสร้างฐานทัพ 8 แห่งขึ้นทั่วประเทศ (Anderson and Mendiones eds, 1985 : 23-24) ชาวอเมริกันจำนวนมากเดินทางเข้ามาในไทย มีการตั้งมูลนิธิของชาวอเมริกันเพิ่มขึ้นตามจำนวนชาวอเมริกันในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะถนนเพชรบุรีได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวยามค่ำคืนของชาวอเมริกัน สถานที่แห่งนี้มีสถานบันเทิงเริมรมย์ในรูปแบบต่างๆ จนเรียกได้ว่า กลายเป็น "แหล่งอเมริกัน" (คริส เบเคอร์และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2557 : 233) กระแสความเป็นอเมริกัน (Americanization) และวัฒนธรรมการบริโภคแบบอเมริกัน (American consumer culture) แพร่กระจายเข้ามายังประเทศไทยทั้งในเมืองและชนบท

นับตั้งแต่จอมพลสฤษดิ์ก้าวขึ้นสู่อำนาจ สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างถึงรากฐานอันเป็นผลพวงมาจาก "การพัฒนา" โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ เศรษฐกิจไทยเริ่มจะเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและต่อเนื่องกันเป็นเวลาหลายทศวรรษ ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตบนโครงสร้างพื้นฐานของการสะสมทุน การเติบโต

แตกหน่อของชนชั้นกลางไทย รวมทั้งการขยายตัวทางการศึกษาเป็นอย่างมาก (Anderson and Mendiones (eds.), 1985 : 21-22) รัฐบาลไทยทุ่มเงินลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาระบบชลประทาน ไฟฟ้า ประปา ถนนหนทาง เป็นต้น ในแง่หนึ่งก็เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจที่จะดึงดูดนักธุรกิจทั้งชาวไทยและต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในภาคอุตสาหกรรมของไทยมากขึ้นตามยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุนในภาคเอกชน และในอีกแง่หนึ่งเพื่อเป็นยุทธศาสตร์ความมั่นคงที่แฝงอยู่เบื้องหลังการพัฒนาในการเจาะเข้าไปในพื้นที่ชนบทห่างไกลที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์และอำนาจรัฐเข้าไปไม่ถึง

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองผ่านอุดมการณ์หลักในสมัยสฤษดิ์ คือ "น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี" แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวและเปลี่ยนแปลงไปของเมืองโดยเฉพาะเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพฯ ในด้านเศรษฐกิจ กรุงเทพฯ ยังคงเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจภาคเมือง และมีสิ่งสาธารณูปโภคครบครัน ภาคการค้าขยายตัวตามการเฟื่องฟูของเศรษฐกิจ สังเกตได้จากสำนักงานธุรกิจต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ภาคการบริการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ธุรกิจโรงแรมที่พักเจริญเติบโตตามมา เกิดการขยายตัวของสาขาธนาคารต่าง ๆ ที่หล่อเลี้ยงธุรกิจทุกประเภท นอกจากภาคบริการแล้ว รอบนอกกรุงเทพฯ ยังเป็นแหล่งของหัตถอุตสาหกรรมกระจายอยู่ทั่วไป (ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคริส เบเคอร์, 2546) กล่าวได้ว่า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของมหานครเช่นกรุงเทพฯ ถือเป็นผลพวงโดยตรงมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม เมื่อพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ จะพบว่า ภาคหัตถอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนภาคเกษตรกรรมซึ่งส่วนใหญ่กระจุกตัวในชนบทมีแนวโน้มค่อย ๆ ลดต่ำลง อาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมภาคหัตถอุตสาหกรรม ภาคพาณิชยกรรมตลอดจนการธนาคารล้วนกระจุกตัวรวมกันในเขตเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตกรุงเทพฯ เนื่องจากมีปัจจัยต่าง ๆ เอื้ออำนวยต่อการเติบโต จึงไม่ผิดแปลกแต่อย่างใดที่กรุงเทพฯ จะได้รับส่วนแบ่งของผลประโยชน์การพัฒนามากกว่าพื้นที่ส่วนอื่น ๆ

ของประเทศ (ภาวดี ทองอุไทยและเมธี ครองแก้ว, 2526 : 206) ความรุ่มรวยของสาธารณูปโภค การศึกษา สาธารณสุข บริการจากรัฐบาลและโอกาสในการหางานตลอดจนแนวโน้มรายได้ที่เป็นกอบเป็นกำจึงดึงดูดให้ประชาชนทั่วประเทศมาแสวงโชคในเมืองหลวง ขณะเดียวกัน ภาพความเจริญของกรุงเทพฯ อันเป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้ซ่อนผลพวงอีกด้านของการพัฒนาไว้ด้วย

"คนจีนชายขอบ" ในวรรณกรรมไทยพากษ์จีนและสังคมไทยยุคพัฒนา

วรรณกรรมไทยร่วมสมัยจำนวนหนึ่งมีการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นความหมายใหม่ที่ซ้อนลึกอยู่ในเนื้อหาทางวรรณกรรมนั้น เป็นการวิเคราะห์ให้เห็นในมิติใหม่ที่เป็นความสัมพันธ์แบบเมืองกับชนบท ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการพัฒนาซึ่งเป็นความสมัยใหม่ได้รุกเข้ามาในพื้นที่ชนบท จนกระทั่งเปลี่ยนแปลงบุคลิกลักษณะตัวละคร หรือภูมิทัศน์ในฉากเนื้อเรื่อง ดังที่ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์ (2558 : 16) ได้ "อ่านใหม่" วรรณกรรมไทยร่วมสมัยจำนวนหนึ่ง เขาให้เหตุผลว่า

> *"...วรรณกรรมเป็นเวทีสำคัญที่บันทึกและถ่ายทอดการเผชิญหน้ากันของเมืองและชนบทได้อย่างมีชีวิตชีวาและรอบด้าน วรรณกรรมสมัยใหม่ของไทยจำนวนไม่น้อยนำเสนอแง่มุมต่าง ๆ ของเมืองและชนบท..."*

ขณะที่การวิเคราะห์ความหมายตามตัวบทของวรรณกรรมไทยพากษ์จีนในสังคมไทยยุคพัฒนา จะพบว่า "การพัฒนา" ซึ่งได้รับอิทธิพลทางแนวคิดจากสหรัฐอเมริกา กลายเป็นประเด็นสำคัญที่งานเหล่านี้ยกขึ้นมาอภิปรายอย่างเผ็ดร้อน แต่ทว่าเป็นการพูดถึง "การพัฒนา" ในแบบอื่นหรือทำให้เห็นว่ายังมีประเด็นอื่น หรือ "ความเป็นอื่น" ของการพัฒนาสร้างไว้ หรือได้รับการละเลยจากการพัฒนาจนกระทั่งถูกทำให้กลายเป็นปัญหาในการพัฒนาไปในที่สุด (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554)

เรื่อง *เยาวราชในพายุฝน* นำเสนอภาพความเปลี่ยนแปลงของกรุงเทพฯ อันเป็นผลจากการพัฒนาในแนวทางทุนนิยมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาความเจริญด้านวัตถุที่ทำให้กรุงเทพฯ กลายเป็น "มหานคร" ที่ต่างไป

จากชนบทโดยสิ้นเชิง ปรากฏการณ์ "บ้านนอกเข้ากรุง" ดูจะไม่ได้เกิดแต่กับคนไทยในชนบทเท่านั้น กระทั่งคนจีนที่มาจากต่างจังหวัดยังอดมิได้ที่จะตื่นเต้นระคนหวาดกลัวกับบรรยากาศแสงสีเสียงของกรุงเทพฯ โดยเฉพาะในย่านเยาวราช ซึ่งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจที่กำลังเติบโต เมื่อเพื่อนของลี้จุ่นซึ่งเป็นคนบ้านเดียวกันเข้ามาเยี่ยมลี้จุ่นในกรุงเทพฯ พวกเขาถึงกับ "ตกตะลึง" กับภาพที่ปรากฏแก่สายตาเช่นเดียวกับลี้จุ่น ไม่ว่าจะเป็นยานพาหนะที่ทันสมัย ผู้คนที่เบียดเสียดยัดเยียด ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ ภาพยนตร์หลากสีสันที่ประดับด้วยโคมไฟของโรงภาพยนตร์และสินค้ายี่ห้อใหม่ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นตัวแทนของความ "ศิวิไลซ์" ที่พวกเขาใฝ่ฝันถึง

> *"...ภาพศิวิไลซ์ของมหานครที่ปรากฏบนถนนสายนี้กล่าวสำหรับเกี้ยมเพ้งชายหนุ่มที่เพิ่งมาจากบ้านนอกไม่นานแล้วย่อมอดไม่ได้ที่ต้องตื่นตาตื่นใจ อดไม่ได้ที่ต้องหยุดยืนชมดูสรรพสินค้าราคาแพงในตู้โชว์ของร้านนาฬิกาและห้างสรรพสินค้า รวมทั้งเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ตู้เย็นของร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้าบ่อยๆ..."*
>
> *(หลี่หงและคณะ, มปป. : 273)*

แต่คนจีนบ้านนอกอย่างเกี้ยมเพ้งก็รู้ตัวดีว่าเขาไม่อาจบริโภคสินค้าราคาแพงเหล่านี้ได้ และยังต้องตื่นจากภวังค์แห่งความศิวิไลซ์ เมื่อลี้จุ่นกล่าวกับเกี้ยมเพ้งว่า

> *"ของที่นี่ราคาแพงหูฉี่ เราไม่ใช่ลูกค้าของมัน ลูกค้าของมันคือบรรดาคุณหญิงคุณนายคุณชายคุณเธอกระเป๋าหนักที่มีพ่อแม่หรือพี่ชายเป็นเจ้าสัวเงินถุงเงินถังนั่นแหละ..."*
>
> *(หลี่หงและคณะ, มปป.: 273)*

จะเห็นได้ว่าในสายตาของลี้จุ่น ผู้ที่ได้ประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายตัวของเมืองมากที่สุด คือ คนรวย ไม่ใช่คนจน

นัยยะที่นำเสนอผ่านตัวละครเช่นลี้จุ่นเป็นเสมือนการวิพากษ์ทิศทางการพัฒนาประเทศภายใต้ระบอบเผด็จการทหารที่ไม่อนุญาตให้มีการตั้งคำถามได้โดยตรง อันที่จริง ประเทศไทยรับเอาแนวความคิดการพัฒนาหรือการบริหารการพัฒนา (Development administration) มาจากสหรัฐอเมริกา ยุทธศาสตร์การพัฒนาหรือกระบวนการพัฒนาที่เรียกว่า "แนวทางการจำเริญเติบโตแบบไม่สมดุล" ที่ใช้เป็นแนวทางหลักในการพัฒนา โดยตั้งเป้าหมายว่าจะอาศัยพลังกดดันจากปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจในการผลักดันให้ภาคเศรษฐกิจและภูมิภาคต่างๆ พัฒนาไปอย่างสมดุล แต่กลไกทางการเมืองกลับถูกกดทับปิดกั้นจากระบอบเผด็จการทหารในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์และจอมพลถนอม กิตติขจรเถลิงอำนาจ ทำให้การขยายตัวและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่มีความสมดุล จนเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างประชาชนและระหว่างภูมิภาค (เสน่ห์ จามริก, 2525 : 9-15) ปัญหาการพัฒนาที่ผ่านมาของไทยดูจะให้ความสำคัญต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบท การกระจายรายได้ของครัวเรือนยากจนในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง (ดู รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2525 : 106-112) แต่ผลอีกด้านหนึ่งของนโยบายการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาเมืองให้เจริญรุดหน้าเป็นศูนย์รวมธุรกิจการค้า ธนาคาร อุตสาหกรรมและความสะดวกสบายต่างๆ ได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันระหว่างประชาชนในเขตเมืองด้วยกันเอง ทั้งแหล่งที่อยู่อาศัย การกระจายรายได้และคุณภาพชีวิต

ความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมจากนโยบายการพัฒนาเป็นปัญหาใหญ่ในกรุงเทพฯ ส่งผลกระทบต่อชุมชนซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของคนฐานะปานกลางค่อนข้างต่ำและมีเป็นจำนวนมาก อันที่จริงแล้ว บางชุมชนก็เกิดมานานก่อนที่กรุงเทพฯ จะถูกพัฒนาขึ้นให้ทันสมัย เป็นเมืองศิวิไลซ์ตามนโยบายการพัฒนาด้วยซ้ำ แต่เนื่องจากนโยบายการพัฒนาที่ทำให้กรุงเทพฯ กลายเป็นเมืองโตเดี่ยว (Primate city) เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและเป็นแหล่งแสวงหาโอกาสทางอาชีพที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ทำให้กรุงเทพฯ กลายเป็นแหล่งดึงดูดประชากรจากทั่วประเทศให้เข้ามาหางานทำ ในปี 1975 กรุงเทพฯ มีประชากรเพิ่มขึ้นเป็นห้าล้านเก้าแสนคน (ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคริส เบเคอร์, 2546: 242) ภาพความเป็นเมือง

โตเดี่ยวของกรุงเทพฯ เห็นได้ชัดจากระดับอัตราการกระจุกตัวของประชากรในกรุงเทพฯ ต่อประชากรในเขตเมืองทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 65 ในปี 1960 มาเป็นร้อยละ 69 ในปี 1980 (ภาวดี ทองอุไทยและเมธี ครองแก้ว, 2526 : 202) ประชากรที่อาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ทำงานในภาคธุรกิจต่าง ๆ ด้วยจำนวนประชากรมหาศาลที่ไม่สมดุลกับขนาดพื้นที่กรุงเทพฯ จึงผลักดันให้คนที่ไม่ค่อยมีเงินมากนักจำต้องหาแหล่งที่พักพิงตามห้องเช่าในชุมชนแออัดหรือสลัม ซึ่งเป็นย่านของคนยากจนอยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่น บ้านเรือนสร้างชิดติดกัน ทั้งยังมีสภาพทรุดโทรม บางส่วนเป็นห้องเช่าเล็ก ๆที่มีผู้อยู่อาศัยหลายคนจนเบียดเสียดกัน การพัฒนาโดยเฉพาะการตัดถนนใหม่ ๆ ทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้น มีการกว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไรในอนาคต หากมีการสร้างถนนมาพาดผ่านชุมชนแออัดก็จะมีการไล่รื้อชุมชนในที่สุด (ม.ร.ว.อคิน รพีพัฒน์, 2553 : 79) กล่าวได้ว่า การพัฒนาที่ดินให้เป็นย่านธุรกิจการค้าซึ่งเป็นการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ก่อนดำเนินการก็มักจะจัดการไล่รื้อชุมชนบ้านเรือนในบริเวณนั้นก่อนด้วย จะเห็นได้ว่า การพัฒนาได้ผลักให้ชุมชนแออัดกลายเป็นปัญหาทางสังคมขึ้นมา แม้ว่าจะชุมชนเหล่านั้นจะตั้งอยู่มานานก่อนการพัฒนาจะเข้ามาถึงก็ตาม

นวนิยายเรื่อง *เยาวราชในพายุฝนและซอยเถื่อน* ได้เรียกขานกรุงเทพฯ ว่าเป็น "นครสองหน้า" หรือ "นครอันชั่วร้าย" โดยที่ความเจริญทางวัตถุล่อลวงให้ผู้คนยอมทำทุกอย่างเพื่อความอยู่รอด แม้จะเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมและความดีงาม ใน *เยาวราชในพายุฝน* มีตัวละครชื่ออาเอ็ง เป็นเด็กสาวชาวจีนบ้านเดียวกับลี้จุ่นที่มีชีวิตล้มเหลวในเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพฯ จนต้องหันมายึดอาชีพขายบริการทางเพศในเยาวราช ในสายตาของลี้จุ่นซึ่งเป็นตัวเอกของนวนิยายเรื่องนี้สิ่งที่เด็กหญิงจากบ้านนอกเผชิญเป็นผลจากวัตถุนิยมและความไม่ยุติธรรมทางสังคม อาเอ็งถูกล่อให้เข้ามาทำงานกรุงเทพฯ ด้วยความหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้นเดิมทีเธอทำงานเป็นคนรับใช้ในคฤหาสน์ของนายกสมาคมชาวจีนคนหนึ่งชื่อว่านายอิ๊ว ต่อมาเขาได้ลวนลามและข่มขืนเธอ ทั้งยังขู่เธอไม่ให้นำเรื่องนี้ไปบอกใคร ต่อมาอาเอ็งถูกไล่ออกจากงาน เธออัตคัดขัดสนและสิ้นหวังต่อการมีชีวิตที่ดีในกรุงเทพฯ สุดท้ายจึงตัดสินใจไปเป็นโสเภณีราคาถูกในเยาวราช เมื่อลี้จุ่นได้พบ

อาเอ็งและรับรู้เรื่องราวอันน่าเศร้าของเธอ เขาสงสารอาเอ็งมาก แต่ก็จนใจที่จะช่วยเหลือเธอได้ เพราะตัวเขาเองก็เข้ากรุงเทพฯ มาด้วยเหตุผลเดียวกันเธอ ทั้งรายได้ก็ยังไม่พอประทังชีวิต ลี้จุ่นได้แต่โทษกรุงเทพฯ ว่าเป็น

> *"...มหานครที่น่าสาปแช่ง มหานครอันชั่วร้าย มหานครที่กินคน ... (เพราะ)...หญิงสาวขนบทที่แสนซื่อและบริสุทธิ์ หล่อนกำลังถูกกรงเล็บปิศาจแห่งมหานครขยุ้มขย้ำใกล้จะถูกกลืนกินอยู่รอมร่อแล้ว..."*
>
> *(หลี่หงและคณะ, มปป. : 79-80)*

ตัวละครอีกตัวใน *เยาวราชในพายุฝน* ที่แสวงหาความร่ำรวยในกรุงเทพฯ คือ คุณนายเจ้าของบ้านเช่า เนื่องจากเธอเห็นแก่เงินและความสะดวกสบาย ดังนั้น คุณนายเจ้าของบ้านเช่าจึงยอมแต่งงานกับชายจีนสูงวัยในกรุงเทพฯ ทั้งๆ ที่เธอไม่ได้รักชายแก่เลย หลังจากสามีแก่ของเธอเสียชีวิต ก็ทิ้งอาคารบ้านเช่าพร้อมกับเงินที่มาจากการขูดรีดผู้เช่าให้เป็นมรดก แม้ว่าเธอจะมีเงินและทรัพย์สมบัติมากมาย แต่ดูเหมือนว่าจะไม่เพียงพอสำหรับเธอเลย ต่อมา เธอจึงวางแผนขายเห็งม่วยลูกสาวเธอให้กับลูกชายเจ้าของร้านทอง แต่สุดท้ายแผนของเธอเกิดล้มเหลว เมื่อลี้จุ่นและเพื่อนของเห็งม่วยล่วงรู้แผนการ จึงพยายามช่วยเหลือเห็งม่วยเพื่อมิให้เกิดเรื่องเศร้าขึ้น คุณนายเจ้าของบ้านเช่าถูกลี้จุ่นและพวกเย้ยหยันในความโลภ ความเห็นแก่ตัว ทั้งยังนึกถึงแต่ความสะดวกสบายของตัวเอง

ปัญหาหนึ่งที่สืบเนื่องมาจากการพัฒนาที่ไม่สมดุลของเมืองจนเกิดเป็นชุมชนแออัด คือ ปัญหาอาชญากรรมและสิ่งเสพติด นวนิยายเรื่อง ซอยเถื่อน ได้พยายามนำเสนอปัญหานี้อย่างจริงจัง มีการพรรณนาถึงกรุงเทพฯ ในฐานะมหานครที่ชั่วร้ายที่ได้กลืนกินเด็กวัยรุ่นให้ตกเป็นทาสยาเสพติดและกระทำอาชญากรรมในซอยย่านสะพานเหลืองซึ่งเป็นชุมชนแออัดที่เปลี่ยวมืดและสกปรก มีบ่อนการพนันที่มีพ่อค้าชาวจีนเป็นเจ้าของ โดยว่าจ้างกลุ่มอันธพาลไว้คอยดูแลและคุ้มกันธุรกิจการพนัน บรรดาครอบครัวผู้อยู่อาศัยในซอยนี้ล้วนแต่เป็นชาวบ้านผู้หาเช้ากินค่ำจำต้องทำงานหนักเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องชนิดวันต่อวันทำให้ไม่มีเวลาไปดูแล

ลูกหลาน ความยากจนก่อให้เกิดช่องว่างทางความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับลูกหลาน และยิ่งถูกทำให้ห่างมากขึ้นด้วยอบายมุขและสิ่งยั่วยุ เด็กจำนวนหนึ่งรวมทั้งตัวละครที่ชื่อ อาหลุน จึงเสี่ยงต่อการถูกชักจูงโดยอันธพาลให้หันมาเสพยาและประกอบอาชญากรรม เจิงเสียน ผู้อยู่อาศัยในซอยนี้ได้ถอนหายใจอย่างเศร้าๆ ว่า

> *"...ในมหานครแห่งความรุ่งเรืองยังคงมีมุมมืดในซอยเถื่อนแห่งนี้ ที่คนจนอาศัยอยู่ ทุกมุมทุกซอยในกรุงเทพฯ ล้วนแต่มีครอบครัวคนยากคนจน ใช้ชีวิตอย่างลำเค็ญ จะมีผู้ดีคนไหนในกรุงเทพฯ ที่จะมาเข้าใจคนที่ต้องลำบากเพราะความยากจนบ้าง จะมีใครหยิบยื่นให้ความช่วยเหลือแก่พวกเขาได้บ้าง "เมืองกรุงที่นับวันก็ยิ่งเจริญ" ถ้อยคำสวยหรูนี้ก็เป็นแค่คำโกหกหลอกลวงเท่านั้นเอง..."*
>
> *(Ba'er, 1980: 32)*

อาจกล่าวได้ว่า เนื้อเรื่องที่นำเสนอชีวิตชนชั้นล่างในสังคมตามแนวทางสัจจนิยมของวรรณกรรมสี่พฤษภาล้วนตอกย้ำสภาพปัญหาและท้าทายวาทกรรมการพัฒนาของรัฐไทย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงด้านตรงข้ามของการพัฒนาที่ไม่สมดุลและมีความเหลื่อมล้ำกันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะความเจริญทางวัตถุที่ตอกย้ำถึงความเหลื่อมล้ำแตกต่างกัน งานเหล่านี้ฉายให้เห็นภาพความเจริญรุ่งเรืองของกรุงเทพฯ แต่ภายใต้ความรุ่งเรืองดังกล่าวก็แฝงไปด้วยชีวิตของคนยากจนอีกมากมายในเมืองหลวง บางคนมุ่งหาโอกาสในกรุงเทพฯ เพื่อจะมีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าที่อยู่ในต่างจังหวัด การอภิปรายให้เห็นถึงด้านกลับของการพัฒนาจึงเป็นเสียงของ "คนจีนชายขอบ" ในชุมชนจีนในไทย โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ความหมายของ "คนจีนชายขอบ" นั้นจึงครอบคลุมทั้งชนชั้นล่างภาคแรงงานหาเช้ากินค่ำหรือแม้ประกอบธุรกิจก็ต้องตกอยู่ในภาวะความเสี่ยงลุ่มๆ ดอนๆ

อ่านวรรณกรรมไทยพากษ์จีนในสังคมไทยยุคพัฒนา

กล่าวได้ว่า ประเด็นสำคัญหลายเรื่องที่ถูกนำเสนอในวรรณกรรมไทยพากษ์จีนล้วนแต่เป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างของการพัฒนา แต่การชี้ให้เห็นถึงปัญหาในเชิงโครงสร้างกลับไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดนักในวรรณกรรมไทยพากษ์จีน ในทางกลับกัน งานวรรณกรรมไทยพากษ์จีนดูจะพุ่งเป้าไปที่การนำเสนอภาพด้านลบของการพัฒนาที่เน้นแต่ความเจริญทางวัตถุ ดังจะเห็นได้จากภาพลักษณ์ของกรุงเทพฯ ในฐานะ "เมืองฟ้าอมร" ที่มีระบบสาธารณูปโภคสมัยใหม่ครบครันตามแบบฉบับอเมริกัน ทั้งยานพาหนะ ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ และป้ายโฆษณาสินค้าต่างๆ โดยเฉพาะในย่านเยาวราชซึ่งเป็นศูนย์กลางธุรกิจสำคัญ ในนวนิยายเยาวราชในพายุฝน เมื่อลี้จุ่นได้ทราบถึงชะตากรรมของอาเอ็งเด็กสาวไร้เดียงสาที่กลายมาเป็นโสเภณีราคาถูก ภาพความเจริญของกรุงเทพฯ จึงเป็นสิ่งที่เสียดแทงใจเขาจนเกิดความรู้สึกชิงชังและเป็นปฏิปักษ์ต่อสิ่งเหล่านี้

> *"...ในยามนี้ มหานครที่ลี้จุ่นเฝ้าสาปแช่งอยู่นั้นกำลังแต่งองค์ทรงเครื่องด้วยชุดราตรีงามเฉิดฉัน แสงไฟนีออนหลายหลากมากสี ยวดยานพาหนะที่ดูประหนึ่งงูยักษ์ ป้ายโปสเตอร์โฆษณาหนังแผ่นใหญ่ประดับโคมไฟที่หน้าโรงภาพยนตร์ อกภูเขาไฟของผู้หญิงบนแผ่นโปสเตอร์ ยังมีตุ๊กตานางแบบในตู้โชว์เสื้อกางเกงทรงสมัยของห้างสรรพสินค้าเครื่องประดับราคาแพงลิบลิ่วในตู้กระจกของร้านทองและร้านนาฬิกา ภาพและเสียงที่เคลื่อนไหวงูบวาบสั่นสะเทือนเลื่อนลั่นในร้านขายวิทยุโทรทัศน์ ผู้คนที่สัญจรไปมาขวักไขว่ทำให้ถนนเยาวราชทั้งสายประกอบเป็นภาพอึกทึกครึกโครมเจริญรุ่งเรืองเต็มที่...*
>
> *...เขาเดินทอดน่องไปตามฟุตบาท ตู้โชว์ของห้างสรรพสินค้าเหมือนกำลังแหกปากกว้างหัวเราะเยาะเขา แสงนีออนที่เต้นระยับก็ดูเหมือนส่งสายตาอันชั่วร้ายยียวนกวนประสาท เสียงดนตรีในเครื่องรับวิทยุสเตอรีโอเหมือนเสียงแตรท้ารบ ป้ายโปสเตอร์ที่มีดวงไฟกระพริบไล่จับกันตรงหน้าโรงภาพยนตร์คล้ายปีศาจที่แยกเขี้ยวยิงฟัน แม้แต่ผู้คนบนบาทวิถีที่เดินเบียดเสียดกันก็เหมือนจะหาใบหน้าที่เป็นมิตรไม่ได้เลย เขาพลุ่งพล่าน*

ดาลใจยิ่ง เดินไป เดินไป เขาไม่สามารถทำอะไรได้นอกไปกว่าการใช้สายตาชิงชังรังเกียจและต่อต้านมองดูสิ่งต่าง ๆที่อยู่รอบตัว"

(หลี่หงและคณะ, มปป. : 79-80)

นอกจากการจงใจนำเสนอภาพด้านลบของการพัฒนาแล้ว อาจกล่าวได้ว่าความรู้สึกไม่พอใจของนักเขียนวรรณกรรมพากษ์จีนต่อแนวทางการพัฒนาแบบตะวันตกยังปรากฏให้เห็นในด้านการศึกษา เมื่อพวกเขาได้แสดงให้เห็นว่าต้องการรักษาการศึกษาแบบจีนไว้และในเวลาเดียวกันก็ยอมรับการศึกษาไทย แต่มองเห็นว่าการศึกษาแบบตะวันตกมี "ความเป็นอื่น" ที่เป็นอุปสรรคปัญหาต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตการทำงานจริง ๆ ดังในเรื่อง *เยาวราชในพายุฝน* ลี้จุ่นยกย่องเรื่องสั้น "สองครอบครัว" ซึ่งเขียนโดยซิ้มซกฮวง เด็กหญิงผู้ชื่นชอบในงานวรรณศิลป์และได้ตีพิมพ์ผลงานในหนังสือพิมพ์จีน มีเนื้อหาดังนี้

"...ครอบครัว 2 ครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมแตกต่างกันในท้องที่แห่งหนึ่งคือ

ครอบครัวคนรวยกับครอบครัวคนจน ลูกชายของครอบครัวคนรวยได้รับการประคบประหงมเป็นอย่างดี ตั้งแต่ตัวเล็ก ๆ ก็ถูกส่งไปรับการศึกษาในโรงเรียนมีชื่อ ครั้นโตขึ้นยังได้ไปเรียนเมืองนอก พ่อที่เป็นเศรษฐีมีความหวังเต็มเปี่ยมว่าเมื่อลูกชายสำเร็จการศึกษากลับมาก็จะได้สืบทอดกิจการของตน แต่ว่าความเป็นจริงกลับสวนทางกับความปรารถนาของเขา เพราะว่ากิจการค้าของเศรษฐีผู้นี้เป็นกิจการของคนจีนแต่ว่าลูกชายที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศกลับไม่รู้ภาษาจีน แม้แต่ภาษาพูดก็ไม่เอาไหน มีความรู้สูงก็จริงแต่ก็เป็นความรู้ของต่างชาติต่างภาษา กลายเป็นว่านักรบไม่มียุทธภูมิสำหรับแสดงความสามารถ อีกด้านหนึ่งวิชาที่เรียนมาก็ล้วนแล้วแต่เป็นทฤษฎีที่อยู่ในตำรา ขาดประสบการณ์ที่เป็นจริงในทางการค้า พอนำออกมารับมือกับของจริงกลับปรากฏว่าคลำไม่ถูกจุด เขาหารู้ไม่ว่าทฤษฎีในตำรานั้นเป็นของตาย แต่สังคมสินค้า

ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันนั้นกลับเปลี่ยนแปลงพลิกผันอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นภายใต้สภาพที่จะใช้คนนอกก็ไม่ไว้ใจ ตัวเองก็แก่ชราภาพ ส่วนลูกชายที่มีความรู้สูงก็ใช้กับงานที่เป็นจริงไม่ได้ทำให้กิจการค้าของเศรษฐีผู้นั้นนับวันตกต่ำ

ดูอีกครอบครัวหนึ่งซึ่งเป็นครอบครัวยากจน หัวหน้าครอบครัวเข้าออกทำงานเย็นกลับบ้าน ลูกชายส่งเข้าเรียนในโรงเรียนจีน หลังจบการศึกษาพออ่านออกเขียนได้แล้วก็ส่งไปทำงานในวงการธุรกิจการค้า แล้วอาศัยเวลากลางคืนไปเรียนกวดวิชาภาษาไทย เมื่อพื้นฐานภาษาจีนและภาษาไทยมั่นคงแล้ว ก็เรียนภาษาอังกฤษต่อ จนโตขึ้นไม่เพียงแต่สามารถใช้ได้ทั้ง 3 ภาษา ถึงทำการค้าก็มีประสบการณ์พอสมควร อนาคตสวยสดนั้นอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม"

(หลี่หงและคณะ, มปป. : 152-153)

อาจกล่าวได้ว่าเรื่องสั้นนี้ดูเหมือนว่าไม่มีตรรกะใดมากนัก แต่ภาพเปรียบเทียบที่นำเสนอว่าคนที่มีแต่ "ความรู้ของต่างชาติต่างภาษา" ไม่อาจประสบความสำเร็จได้ในสังคมจีน ในขณะที่คนที่รู้ทั้งภาษาจีนและภาษาไทยดูจะมีอนาคตมากกว่า กลับแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างตัวตนและคุณค่าให้กับการศึกษาแบบจีน (และไทย) และลดทอนความสำคัญของการศึกษาแบบตะวันตกเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม นี่อาจจะเป็นภารกิจสำคัญสำหรับนักเขียนจีนในการกอบกู้การศึกษาแบบจีนที่กำลังเสื่อมความนิยมอย่างรวดเร็วก็เป็นได้ ซึ่งในความเป็นจริงจากการสำรวจในปี 1952 พบว่าลูกหลานชาวจีนในกรุงเทพฯ ไม่นิยมเข้าเรียนในโรงเรียนจีน ยิ่งไปกว่านั้น ผู้นำชุมชนจีนยังพึงพอใจที่ส่งลูกหลานของตนเองไปโรงเรียนฝรั่ง (mission and foreign schools) มากกว่าโรงเรียนจีน (Skinner, 1957 : 371) ท่ามกลางกระแสแห่งการพัฒนา การศึกษาแบบตะวันตกจึงเป็นเช่นความเจริญทางวัตถุอื่นๆ คือ มีไว้สำหรับคนรวยเท่านั้น และเมื่อมองจากสายตาของนักเขียนจีนด้วยความรู้สึกแบบชนชั้นล่างในกรุงเทพฯ แล้วภาวะ

ถดถอยของการศึกษาแบบจีนจึงเป็นเรื่องที่น่าเจ็บปวดอย่างยิ่ง เพราะนั่นหมายถึงสัญญาณการถดถอยของวรรณกรรมพากษ์จีนในไทยด้วยเช่นกัน

แม้วรรณกรรมพากษ์จีนที่นำมาทดลองอ่านภายใต้บริบทยุคการพัฒนาของไทยเมื่อประมาณเกือบ 40-50 ปีที่แล้วจะนำเสนอผ่านมุมมองของชาวจีนชนชั้นล่าง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงช่องว่างความเหลื่อมล้ำในกรุงเทพฯ อันเป็นประเด็นหลักที่นักเขียนจีนใช้วิพากษ์การพัฒนาของรัฐไทย แต่การนำเสนอประเด็นปัญหาถูกลดทอนให้เป็นเพียงการนำเสนอภาพด้านลบของการพัฒนาอย่างไม่เท่าเทียม แม้จะรับรู้ได้ถึงความเป็นห่วงเป็นใยของนักเขียนที่มีต่อปัญหาสังคม และความเห็นอกเห็นใจต่อชะตาชีวิตของชนชั้นล่างที่เป็นผู้ด้อยโอกาสและเสียเปรียบจากการพัฒนา แต่ในขณะเดียวกัน ต้นตอปัญหาในเชิงโครงสร้างของการพัฒนาก็ไม่ได้ถูกคลี่คลายหรือแก้ไข อันที่จริงปัญหาจากการพัฒนาทั้งหลายที่กล่าวมาล้วนแต่เป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างซึ่งเป็นผลมาจากโครงสร้างทางสังคมและการเมืองที่ห่อหุ้มบรรดาปัญหาจากการพัฒนาเหล่านั้นไว้อีกที ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันและระบอบเผด็จการทหารที่ไม่มีพลังทางสังคมมากดดันการแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด ดังที่กล่าวไปแล้วว่า การพัฒนาแบบไม่สมดุลที่ปราศจากพลังกดดันทางการเมืองและสังคมภาคส่วนต่าง ๆ ยิ่งตอกลิ่มความไม่เท่าเทียมกันของการพัฒนาให้มีมากขึ้น อาจจะเป็นด้วยบรรยากาศทางการเมืองในระบอบเผด็จการทหารที่ไม่อนุญาตให้มีความเห็นต่างกดทับเสียงวิพากษ์วิจารณ์บทบาทและการทำงานของรัฐในการพัฒนาแบบไม่สมดุล เพดานของการเล่าถึงปัญหาต่าง ๆในสังคมจึงถูกกดให้ต่ำลง โดยเบี่ยงประเด็นจากต้นทางของปัญหาในเชิงโครงสร้างมาสู่การนำเสนอภาพของปัญหาสังคมซึ่งเป็นปลายทาง ดังนั้น การรับรู้ถึงมิติเชิงโครงสร้างของปัญหาความเหลื่อมล้ำซึ่งเกี่ยวพันกับระบบสังคมและการเมืองจะช่วยให้เรา "อ่าน" งานวรรณกรรมอย่างระมัดระวังมากขึ้นว่าสิ่งที่ขาดหายไปนั้นเป็นเรื่องที่ "พูดไม่ได้" หรือ "ไม่ได้พูด"

สรุป

บทความนี้นำเสนอพัฒนาการของวรรณกรรมไทยพากษ์จีน โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของงานวรรณกรรมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย การศึกษาวรรณกรรมไทยพากษ์จีนจะช่วยให้เราเข้าใจพลวัตของสังคมไทยได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะวรรณกรรมไทยพากษ์จีนช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ซึ่งนำเสนอสภาพชีวิตของคนจีนและชุมชนจีนในประเทศไทย งานวรรณกรรมไทยพากษ์จีนในยุคนี้มีลักษณะแบบสัจนิยม เป็นการเล่าเรื่องชีวิตของชนชั้นล่างชาวจีนในสังคมไทย หรือเรียกได้ว่าเป็น "คนจีนขายขอบ" อย่างตรงไปตรงมา นักเขียนพยายามวิพากษ์ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากแนวทางการพัฒนาที่ไม่สมดุลของรัฐไทยภายใต้นโยบายการพัฒนาที่ได้รับอิทธิพลมาจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งกลายเป็นวาทกรรมหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม แม้นักเขียนจะแสดงความเป็นห่วงเป็นใยต่อปัญหาสังคมและเห็นอกเห็นใจต่อชะตาชีวิตของชนชั้นล่างที่เป็นผู้ด้อยโอกาสและเสียเปรียบจากการพัฒนา แต่ก็ไม่ได้ชี้ให้เห็นต้นตอของปัญหาในเชิงโครงสร้างของการพัฒนาที่เป็นผลมาจากโครงสร้างทางสังคมและการเมืองที่กดทับปัญหาเหล่านั้นไว้ งานวรรณกรรมไทยพากษ์จีนจึงมุ่งนำเสนอแต่ภาพด้านกลับของการพัฒนาที่ไม่สมดุลอย่างชัดเจน โดยเฉพาะความเจริญทางวัตถุที่ยิ่งตอกย้ำให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกาถงและคณะ. 2516. **จากเหมยถึงพลับพลึง ชุดที่ 2**. กรุงเทพฯ : วรรณศิลป์.

คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. 2557. **ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย**. กรุงเทพ : มติชน.

เครือหวาย พรหมมา และคณะ. 2553. การวิจัย "จีนในไทย" ผ่านภาษาและหนังสือ : การสำรวจเบื้องต้น พ.ศ. 2524-2552. **ภาษาและหนังสือ**, 41(2553), 9-58.

เฉินติง (เขียน). ประวิตร กิติเรืองแสง (แปล). (2516). "แม่จ๋า...หนูมาจากไหน?" ใน **จากเหมยถึงพลับพลึง ชุดที่ 2.** (หน้า 65-97). กรุงเทพฯ : วรรณศิลป์.

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์. 2558. **อ่านใหม่ : เมืองกับชนบทในวรรณกรรมไทย.** กรุงเทพฯ : อ่าน.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2554. **วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์และความเป็นอื่น.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : วิภาษา.

ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. 2548. **การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

_____. 2556. "เราใช่เขา? ภาพเสนอของคนจีนในวรรณกรรมไทยศตวรรษที่ 20" **อ่าน.** 5(1), 122-153.

นัทธนัย ประสานนาม. 2556. "วรรณกรรมไทยร่วมสมัยในปริทัศน์ของนักวิจัยต่างสาขา" **มนุษยศาสตร์.** 20 (ฉบับพิเศษ), 312-363.

เทียนเฟิง (เขียน). วิชิต (แปล). (2516). "ความหวังอันเลือนลาง" ใน **จากเหมยถึงพลับพลึง ชุดที่ 2.** (หน้า 98-125). กรุงเทพฯ : วรรณศิลป์.

นัทธนัย ประสานนามและธีระ รุ่งธีระ. 2557. **เพื่อก้าวข้ามสะพานที่พาดข้าม : การศึกษารวบรวมบทคัดย่อและบรรณานุกรมงานวิจัยด้านวรรณกรรมไทยร่วมสมัย.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาวรรณคดีและคณะกรรมการฝ่ายวิจัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกับสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์. 2546. **เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. เชียงใหม่ : ซิลค์เวอร์ม.

พัชรี วราศรัย. 2537. **นวนิยายไทยที่เสนอภาพสังคมจีนในเมืองไทย.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร มหาบัณฑิตภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญนภา หมอนสอาด. 2550. **ภาพลักษณ์ของคนจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย 2512-2533.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาวดี ทองอุไทยและเมธี ครองแก้ว. 2526. "การขยายตัวของกรุงเทพมหานคร: ตัวอย่างของความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาเศรษฐกิจ" **ธรรมศาสตร์**. 12(4), 198-221.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. 2525. **ระบบเศรษฐกิจไทย: ลักษณะและปัญหา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสน่ห์ จามริก. 2525. "ปัญหาการพัฒนาในสภาพการเมืองไทย" **รัฐศาสตร์สาร**. 8(3), 1-52.

เสิ่นมู่ (เขียน). ส. ศรีประชา (แปล). (2516). "ทุเรียน" ใน **จากเหมยถึงพลับพลึง**. (หน้า 1-11). กรุงเทพฯ : วรรณศิลป์.

เสิ่นมู่ และคณะ. 2516. **จากเหมยถึงพลับพลึง**. กรุงเทพฯ : วรรณศิลป์.

หลี่หง และคณะ (เขียน). อรุณ โรจนขันติ (แปล). (มปป.). **เยาวราชในพายุฝน**. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.

เหล่าถัง. 2516. "วิวัฒนาการแนวความคิดนักเขียนจีนในไทย" ใน **จากเหมยถึงพลับพลึง** (หน้า ก-ซ). กรุงเทพฯ : วรรณศิลป์.

อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. 2553. **มองสังคมผ่านชีวิตในชุมชน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษย-วิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

อาทร ฟุ้งธรรมสาร. 2542. "ปัจจัยที่ก่อให้เกิดวรรณกรรมจีนสมัยใหม่" ใน ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์ (บรรณาธิการ), **อารยธรรมตะวันออก**, 277-290.

อุยหวุน (เขียน). อริยา (แปล). (2516). "ขโมย" ใน **จากเหมยถึงพลับพลึง**. (หน้า 163-196). กรุงเทพฯ : วรรณศิลป์.

Anderson, Benedict R.O'G & Ruchira Mendiones (eds.). 1985. **In the Mirror: Literature and Politics in Siam in the Modern Era**. Bangkok : Duang Kamol.

Bernards, Brian. 2015. **Writing the South Seas: Imagining the Nanyang in Chinese and Southeast Asian Postcolonial Literature**. Seattle : University of Washington Press.

Chan Kwok-Bun. 2005. **Chinese Identities, Ethnicity and Cosmopolitanism.** Oxon : Routledge.

Cushman, Jennifer W. 1989. "The Chinese in Thailand" in Leo Suryadinata (ed.), **The ethnic Chinese in the ASEAN states : Bibliographical Essays**, pp. 221-259.

Shumei Shih, Chieh Tsin Tsai & Brian Bernards (eds.). 2013. **Sinophone Studies : a Critical Reader.** NewYork : Columbia University Press.

Skinner, G. William. 1957. **Chinese Society in Thailand: An Analytical History.** Ithaca, N.Y. : Cornell University Press.

Suryadinata, Leo (ed.). 2012. **Southeast Asian Personalities of Chinese Descent: a Biographical Dictionary.** Singapore : ISEAS.

Thak Chloemtiarana. 2009. "Making New Space in the Thai Literary Canon" **Journal of Southeast Asian Studies**, 40(1), 87-110.

Tsu, Jing and Wang, David Der-wei. 2010. **Global Chinese Literature: Critical Essays.** Brill Academic Publishing.

Tsu, Jing. 2010. **Sound and Script in Chinese Diaspora.** Massachusetts: Harvard University Press.

Wong Yoon Wah. 2002. Post-Colonial Chinese Literatures in Singapore and Malaysia. Singapore : Global Publising.

Ba'er 巴尔。1980年。**《陋巷》**。曼谷：大朋出版社。

Hong Lin 洪林。2008年。**《泰国华文文学史探》**。汕头：汕头大学出版社。

Li Hong and et al李虹 等。1983年.。**《风雨耀华力》**。香港：地平线出版社。

Nianlamei 年腊梅。1980年。**《花街》**。曼谷：大朋出版社.

Sima Gong 司马功。1994年。**《泰华文学漫**谈**》**。曼谷：八音出版社。

Zhang Guopei 张国培。2007年。**《二十世**纪**泰国华文文学史》**。汕头：汕头大学出版社。